

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

St. Gerlach wordt vereerd als heilige pelgrim-
kluizenaar van het Geuldal. Zijn graftombe en
reliken (overblijfselen) in Houthem worden al
eeuwenlang door pelgrims bezocht, vooral
tijdens het Gerlachus octaaf (jaarlijks van 5 tot
en met 12 januari).

De verering van relieken is ontstaan vanuit de vroegchristelijke gewoonte om de liturgie te vieren boven het graf van martelaren, zoals in de catacomben van Rome. Later werden relieken in het altaar van katholieke kerken geplaatst.

Relieken van een heilige worden op de naamdag van de heilige ter verering aan de gelovigen aangeboden, zoals de relieken van St. Gerlach aan de pelgrims tijdens het Octaaf van St. Gerlach in januari. Gedurende de rest van het jaar worden de relieken bewaard in een reliekhouders in een sacristie of heiligdom, zoals in de schatkamer bij het graf van St. Gerlach in Houthem.

De relieken van St. Gerlach

De relieken van St. Gerlach

“De vereering van de Overblijfselen der Heiligen is zoo oud als de Kerk zelve. De geloovigen, zoo leert het Concilie van Trente, moeten de lichamen der Martelaren en der andere Heiligen, die met Jezus Christus leven, vereeren, daar deze lichamen de levende ledematen van Jezus Christus en de tempels des H. Geestes geweest zijn, daar zij eensdaags door Hem tot het eeuwig leven opgewekt en met glorie bekleed zullen worden en God door dezelve aan de menschen vele weldaden bewijst. Zij, derhalve, die beweren dat men aan de Relieken der Heiligen geene vereering verschuldigd is, of dat dezelve en andere gewijde gedenkstukken door de geloovigen nutteloos geeerd worden, en dat men te vergeefs de aan de Heiligen gewijde plaatsen bezoekt om hun bijstand te verwerven, moeten volstrekt veroordeeld worden, gelijk de Kerk hen reeds vroeger heeft veroordeeld en ook nu veroordeelt.” M.A.H. Willemsen, oud-schatbewaarder van St. Servaas, 1902. Links: gordel van Maria (detail toningsformulier relieken van de OLV kerk te Maastricht)

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Bij relieken van St. Gerlach kan de volgende indeling worden gemaakt:

- 1) lichaamsdelen van de overleden heilige, zoals zijn schedel;
- 2) voorwerpen die met de heilige in contact zijn geweest tijdens zijn leven (kleding, gebruiksvoorwerpen, kruisen);
- 3) voorwerpen die met de heilige in contact zijn geweest na zijn dood (zoals zijn tunica). Links een ander voorbeeld van een dergelijk relik: de lijkwade van Christus die zich in Turijn bevindt.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

De meeste relieken van Sint Gerlach bevinden zich in een moderne kist (rechts) die voor de graftombe van Sint Gerlach (links) staat en in de schatkamer van het heiligdom van St. Gerlach in Houthem.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

In de kist bevinden zich het gebeente van St. Gerlach en twee kruisen (van koper en ijzer) die door St. Gerlach gedragen werden. Een van die kruisen, het kruis met witte letters, heeft St. Gerlach in Jeruzalem ontvangen. De kist heeft drie sloten.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Verder beschikt de schatkamer in Houthem over een neogotische, verguld geelkoperen reliekhouders uit 1869 in de vorm van een cilindermonstrans. In de cilinder wordt het koord van St. Gerlach (de "Cingulum Sti Gerlachi") bewaard. Het koord, dat door het glas van de reliekhouders zichtbaar is, is gemaakt van wol van kamelen. Op de voet van de reliekhouders is St. Gerlachus samen met een paard en een koe afgebeeld bij de holle eik.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

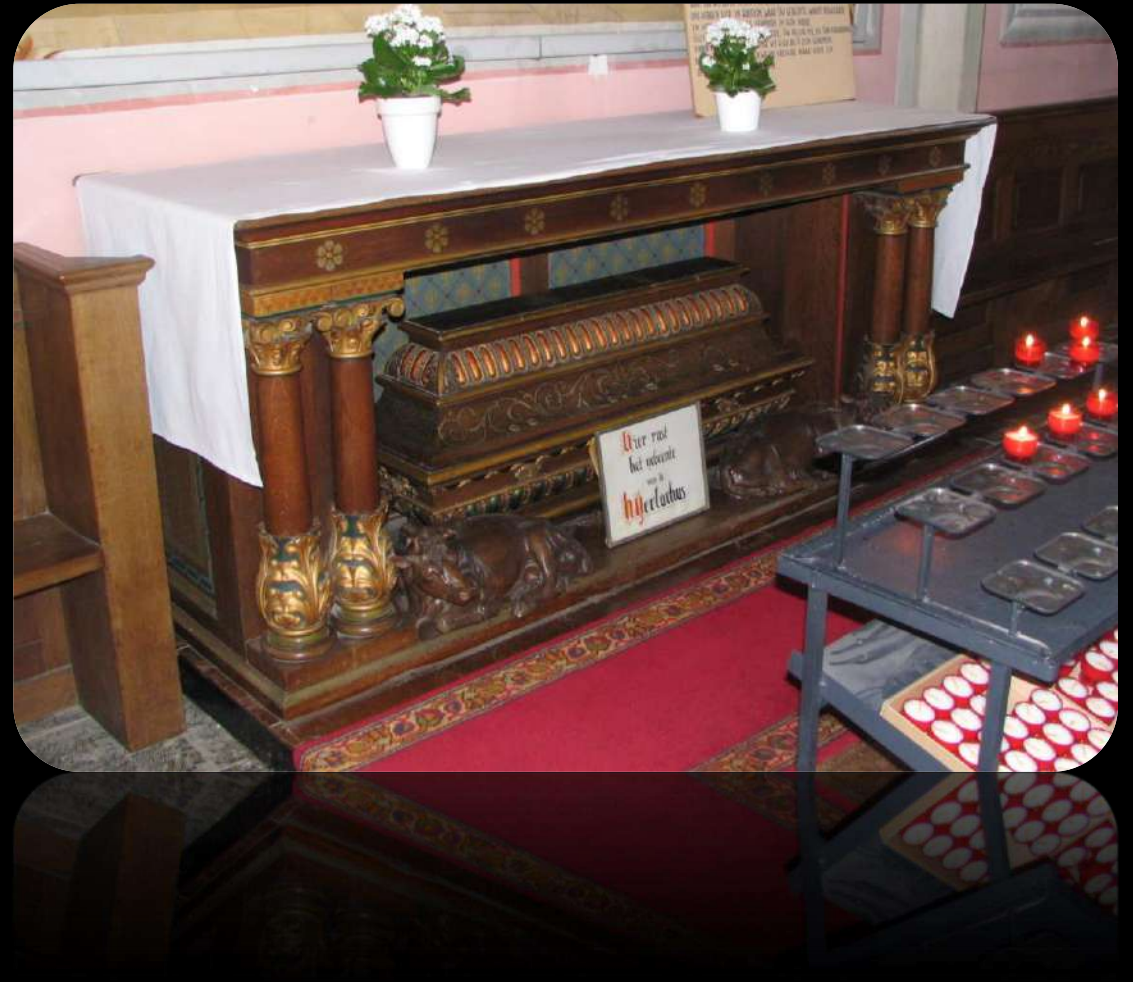
De graftombe van St. Gerlach is van beneden open. Pelgrims kunnen er met een schepje zand uit halen. Dit zand wordt door veehouders in stallen gestrooid om het vee tegen besmettelijke ziekten te beschermen of in zakjes aan de balken van een stal gehangen.

Op de graftombe is St. Gerlach liggend afgebeeld in het habijt van de Norbertijnen met scapulier en Jeruzalemkruis op de borst en een pelgrimsstaf in de gevouwen handen.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

De relieken van St. Gerlach bevonden zich vroeger in een houten, op twee ossen rustend, reliekschrijn dat onderdeel was van een devotiealtaar in de Gerlachus kerk (zie foto rechts). Nu zijn dit houten schrijn en het altaar te zien in de schatkamer van St. Gerlach.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Bij opening van de reliekschrijn in de 19e eeuw werden de in zijde ingepakte en verzegelde botten van St. Gerlach aangetroffen evenals de pelgrims-kruisjes van St. Gerlach.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

Deze relieken van St. Gerlach zijn onderdeel van de kerkschat van de Gerlachuskerk in Houthem. Het belangrijkste voorwerp van deze kerkschat is het zilveren borstbeeld van St. Gerlach dat gemaakt is door de Maastrichtse zilversmid Fredericus Wery (1656-1727). In dit borstbeeld wordt de schedel van St. Gerlach bewaard. Door een klein raam in de top van de buste is de schedel van St. Gerlach te zien.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

Onderdeel van de kerkschat van de Gerlachuskerk in Houthem is de tunica, een relik door aanraking. De tunica is een gewaad van rode zijde met een blauwzijden voering uit de 10e of 11e eeuw dat in de reliekschrijn werd aangetroffen. Daarin waren de relieken gewikkeld. De tunica wordt in de schatkamer in Houthem in een speciale klimaatvitrine getoond om dit kostbare object zo goed mogelijk te bewaren.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

In de kerkschat van Houthem bevindt zich verder een kleine zilveren houder (1770) waarin zich een relik van St. Gerlach bevond.

Nu bevat die houder een relik van het Heilig Kruis. De meeste relieken van het Heilig Kruis zijn door kruisridders uit Constantinopel meegebracht toen die stad in 1204 werd veroverd en geplunderd tijdens de Vierde Kruistocht. De relieken van het Heilig Kruis, zijn na de Heilige Kruisvinding door de H. Helena, moeder van keizer Constantijn, in de 4e eeuw vanuit Jeruzalem naar de hoofdstad Constantinopel gebracht.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

Verder bevat de kerkschat van Houthem onder andere een messing reliekhouders met een tand van St. Gerlach (rechts).

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

Twee ribben van St. Gerlach zijn verwerkt in reliekhouders die worden gebruikt bij de zegening van het brood tijdens het octaaf en bij de verering van St. Gerlach door pelgrims na de H. Mis.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Kerkschat Houthem

De kerkschat werd door de Norbertiessen van St. Gerlach meegenomen toen zij in 1786 bij de opheffing van het klooster van Houthem naar Roermond moesten verhuizen. In 1839 en 1841 keerden de relieken weer terug in Houthem. Op 2 augustus 1841 werden de schrijn, het zilveren borstbeeld en andere relieken in processie vanuit Meerssen naar Houthem gedragen. Duizenden mensen waren aanwezig bij aankomst van de relieken in Houthem. Daar hield de Wittemse pater Redemptorist Bernard Hafkenscheid bij deze gelegenheid tijdens de Hoogmis een preek. Ook in de 20e eeuw werden de relieken (o.a. in 1929, zie foto rechts) in processie rondgedragen.

DE RELIEKEN VAN ST. GERLACH

Relieken van St. Gerlach elders

Door de eeuwen heen zijn relieken van St. Gerlach vanuit Houthem verspreid geraakt, waardoor ook op andere plaatsen dan Houthem de verering van St. Gerlach is bevorderd. Zo bevinden zich relieken van St. Gerlach in plaatsen met een bijzondere band met St. Gerlach, zoals Banholt en Oirsbeek.

In 2011 werd een reliek van St. Gerlach door de parochie te Houthem geschonken aan de kluis in het Groningse Warfhuizen. Het reliek bevindt zich nu in een reliekschrijn in het Gerlachusaltaar (foto rechts) in deze Groningse kluis (die tevens een Mariaheiligdom is).

Zo helpen de relieken om de banden tussen (oude en nieuwe) leden van de “familie van St. Gerlach” te verstevigen en bevorderen zij nog steeds de verering van St. Gerlach.

